

Wereldburgerschap pijler van vernieuwd programma

Tweetalig vmbo in de lift

Tweetalig onderwijs (tto) is niet meer weg te denken. Hoeveel groei zit er nog in? Draagt een nieuwe kwaliteitsstandaard van het Netwerk tto bij aan beter tweetalig onderwijs? En is tto voor alle leerlingen in Nederland toegankelijk? Vragen waar tto-voorzitter Rob Fens en conrector Brenda Stam van Het Schoter in Haarlem graag antwoord op geven.

De ballonnen in de entree van de school vertellen dat er een feestje was: Het Schoter in Haarlem vierde onlangs zijn honderdjarig bestaan. Nu is iedereen gewoon weer aan het werk, bijvoorbeeld in de tweetalige 3 vwo-klas, waar de leerlingen een vergadering van de Verenigde Naties naspelen. Als vertegenwoordigers van Brazilië, Rusland of Nieuw-Zeeland stellen ze elkaar serieuze vragen over een resolutie: hoe moet internationale cyberwetgeving eruitzien? Brenda Stam, conrector vwo en hoofd tweetalig onderwijs, kijkt even mee: "Het is een goede oefening, want aan het einde van het schooljaar doen ze mee aan soortgelijke debatten met leerlingen op andere scholen."

ALLE LEERLINGEN

Meedoen aan de Model United Nations is slechts een van de activiteiten binnen het tweetalig onderwijs (tto) dat deze school al zo'n jaar of vijftien aanbiedt. Tto begon op het vwo; drie jaar geleden volgde de havo en sinds kort kunnen ook vmbo-leerlingen ervoor kiezen. Stam: "Het is mooi onderwijs dat voor alle leerlingen beschikbaar moet zijn. Het is ook voor alle leerlingen geschikt, of ze nu vwo, havo of vmbo doen. Voorwaarde is dat ze het leuk vinden om met Engels bezig te zijn en geïnteresseerd zijn in maatschappelijke vraagstukken."

Een school die kiest voor tweetalig onderwijs moet docenten wel tijd en ruimte geven om dit te ontwikkelen. "Het vraagt een investering van docenten, want zij zijn niet alleen vakdocent, maar ook taaldocent. Dat betekent dat je moet zorgen voor bijscholing en tijd moet vrijmaken om een goed lesprogramma op te zetten. De ontwikkeling van tweetalig onderwijs blijkt een goede manier om aan onderwijsvernieuwing te werken. Onze succesfactor is dat het team zo enthousiast is."

ONDERGEDOMPELD

Marjolijn Muller is een van die enthousiaste docenten. Zij kreeg een jaar de tijd om samen met collega's het programma voor het vmbo te ontwerpen. Ze gingen kijken bij andere scholen, bespraken voors en tegens van ideeën en ontwikkelden met elkaar een lesprogramma, te beginnen met de brugklas. Ze kozen ervoor het vak wiskunde niet in het Engels te geven, omdat veel leerlingen het vak lastig en abstract vinden. Bovendien ontbrak het aan

FEITEN EN CIJFERS OVER TWEETALIG ONDERWIJS

In Nederland verzorgen zo'n 130 scholen tweetalig onderwijs voor ruim 37.000 leerlingen, de meeste op vwo-niveau (70 procent). In 2018 boden circa 40 vmbo-afdelingen tweetalig onderwijs aan en rond de 65 havo's. In Flevoland en Friesland zijn de minste tto-scholen te vinden, in Zuid-Holland de meeste. De scholen werken samen in het Netwerk tto. Nuffic is het landelijk coördinatiepunt voor deze scholen. De organisatie ondersteunt hen bij de ontwikkeling van tweetalig onderwijs, geeft informatie en helpt startende scholen. Scholen leren van elkaar in de tto-netwerkbijeenkomsten en

op studiedagen die Nuffic organiseert. Naar de effecten van tweetalig onderwijs is wel onderzoek gedaan, maar het is niet eenvoudig om leerlingpopulaties qua studieresultaten te vergelijken. Wel blijkt dat tto-leerlingen een hoger beheersingsniveau van het Engels behalen dan leerlingen die geen tweetalig onderwijs volgen. Die voorsprong houden ze vast in hun latere schoolloopbaan. De aandacht voor Engels gaat ook niet ten koste van andere vakken, zoals geschiedenis, aardrijkskunde of Nederlands (bron: Kennisrotonde, NWO/NRO. Zie ook Internationalisering in beeld 2018 op www.nuffic.nl).

geschikt lesmateriaal. Andere vakken, zoals biologie en geschiedenis, krijgen leerlingen wel in het Engels, evenals Europese en internationale oriëntatie (Eio), een vak dat leerlingen in havo en vwo ook volgen.

“Het vmbo heeft een eigen karakter, net als de havo”, vindt Muller, die tto-coördinator in het vmbo is. “Je moet deze leerlingen genoeg afwisseling bieden; de didactiek is anders. Het tempo ligt ook wat lager dan in havo of vwo. In het begin zijn veel leerlingen onzeker als ze Engels moeten spreken. Daarom hebben we het project ‘Me, myself and I’ ontwikkeld. Daarbij worden de leerlingen de eerste zes weken ondergedompeld in de taal. Ze krijgen geen cijfers, maar voeren met docenten gesprekken over wat ze geleerd hebben”, vertelt Muller, die naast tto-coördinator ook docent geschiedenis is.

Het aantal deelnemers aan het tweetalig vmbo moet nog groeien. In het tweede jaar zitten nu acht leerlingen, de nieuwe lichting telt er vijftien. De school is ambitieus en zou het liefst de helft van alle leerlingen tweetalig onderwijs aanbieden. Maar, geeft conrector Stam toe, “we zitten nog in de ontwikkelingsfase van tweetalig vmbo. De komende periode willen we er meer bekendheid aan geven, bijvoorbeeld door bezoeken van basisscholen.”

LEERNETWERK

Het Schoter is lid van het Netwerk tto, waarin 130 scholen samenwerken. Nuffic ondersteunt hen onder meer door netwerkbijeenkomsten te organiseren. Onlangs lanceerde het netwerk ‘TTO 2.0’: tto met nieuwe ambities, een passend kwaliteitssysteem met minder gedetailleerde criteria en een beoordelingskader dat leren van elkaar als insteek heeft. Het is de bedoeling dat scholen gedurende de komende twee schooljaren overstappen (zie kader). Toevallig is er komende week ook een bijeenkomst van het leernetwerk-vmbo op de Haarlemse school. De deelnemers wisselen informatie uit en er staat een sessie over betere verbindingen tussen tweetalig mbo en vmbo op het programma.

WERELDBURGERSCHAP

Brenda Stam laat intussen de meterslange nieuwe wand in de aula zien: een kleurrijk kunstwerk van Eric Coolen, waarop gebouwen van over de hele wereld zijn afgebeeld met citaten van internationale beroemdheden erbij, van Ghandi tot en met Annie M.G. Schmidt. Het maakt wereldburgerschap elke dag zichtbaar, zo is de bedoeling. Wereldburgerschap is een van de pijlers van het vernieuwde tweetalige programma. Het doel is volgens Nuffic dat leerlingen ervaren dat zij onderdeel zijn van een mondiaal systeem en zich verbonden voelen met de rest van de wereld. Daar spelen ze als wereldburgers een actieve rol in. Wereldburgerschap kijkt verder dan het Nederlands burgerschap: van ‘ik en de wereld’ naar ‘de wereld en ik’. Het

‘Tto is voor alle leerlingen geschikt, of ze nu vwo, havo of vmbo doen’

Het vraagt een investering van docenten: zij zijn niet alleen vakdocent, maar ook taaldocent

spreken van een gemeenschappelijke taal is nodig om goed te kunnen communiceren, aldus de organisatie.

Volgens Stam betekent dat niet dat er op Het Schoter veel hoeft te veranderen. “Wereldburgerschap is en blijft essentieel. Wij zoeken daarin wel meer samenhang met het ‘gewone’ burgerschapsonderwijs; we zijn lid van het leernetwerk burgerschap van de VO-raad. Want waarom zou wereldburgerschap alleen voor tto-leerlingen belangrijk zijn? Uit gesprekken met ouders blijkt dat zij het belangrijk vinden.”

GROEI IN HET VMBO

Het aantal tweetalige vmbo-scholen in Nederland groeit, zowel voor de theoretische leerweg als voor basis/kader. Dat doet Rob Fens plezier. Hij is sinds kort voorzitter van het Netwerk tto en al jaren rector van de Wolfert van Borselen scholengroep in Rotterdam. “We streven niet per se naar meer tto-scholen, maar wel naar bredere

TTO 2.0, BREDER EN INTERACTIEVER

Het vernieuwde TTO 2.0 steunt op drie pijlers. **Taalvaardigheid in het Engels blijft onverminderd belangrijk, maar wereldburgerschap en persoonsvorming krijgen meer accent. Bij wereldburgerschap gaat het erom dat leerlingen een open, brede blik op de wereld ontwikkelen vanuit de visie van de school. Scholen kunnen bijvoorbeeld een internationale setting op school creëren en daarnaast leerlingen een buitenlandervaring laten opdoen. Bij persoonsontwikkeling gaat het erom dat leerlingen leren reflecteren en zich ontwikkelen als betrokken, verantwoordelijke, creatieve, ondernemende en weerbare personen.**

ZES CRITERIA

Bij de beoordeling en certificering van scholen gelden zes criteria: het niveau van taalbeheersing dat leerlingen halen, het aantal uren dat zij in het Engels les krijgen, de didactiek van de docenten (gebaseerd op CLIL, Content and Language Integrated Learning), de visie van de school op wereldburgerschap en de activiteiten die leerlingen doen op dat gebied. Ook moet de school laten

zien hoe zij werkt aan persoonsvorming en hoe de scholing van docenten is georganiseerd. Bij elke pijler zijn de uitkomsten aantoonbaar, meetbaar of merkbaar, in verschillende gradaties.

ACCENT OP INTERVISIE EN FEEDBACK

Als het tweetalig onderwijsaanbod aan de criteria voldoet, krijgen scholen van Nuffic een certificaat en mogen zij zich officieel tweetalig noemen. Nieuw is dat het niet alleen meer puur om een beoordeling gaat, maar dat intervisie en feedback ook deel uitmaken van het proces van certificering. Scholen moeten eerst een zelfevaluatie doen en meetbare resultaten laten zien, bijvoorbeeld toets- en examenresultaten Engels en Nederlands. Daarnaast moeten zij hun kwaliteiten als tto-school analyseren en ontwikkelpunten aangeven. Als de meetbare onderdelen akkoord zijn, komt de tto-commissie langs voor een gesprek. De leden hiervan fungeren als sparring-partner. Om meer van elkaar te leren, worden ook coördinatoren van andere scholen hierbij betrokken.

ontwikkeling. De reden om de kwaliteitsstandaard aan te passen was dat scholen eigenlijk al meer deden dan voorgeschreven was.” Hij denkt dat de nieuwe stip op de horizon ook goed aansluit bij andere ontwikkelingen in het onderwijs, zoals Curriculum.nu en de versterking van burgerschap.

INTEGRATIE

Hoe staat het met de groei in andere afdelingen: zullen er nog veel scholen bij komen? Fens: “De landelijke dekking van tto-scholen is redelijk, al zijn er wat witte vlekken. Het is ook niet zo simpel om voor tweetalig onderwijs te kiezen. Je moet als school een duidelijke visie hebben en echte beleidskeuzes maken, want qua organisatie en financiering vraagt het nogal wat. Dus ik denk niet dat er heel veel nieuwe scholen bij zullen komen. Maar het aantal leerlingen binnen een tweetalige school kan nog best groeien. Tto is bijvoorbeeld interessant voor gezinnen die zich in Nederland vestigen voor werk of studie; mensen met een gewone baan die wat langer zullen blijven. Tweetalig onderwijs op een reguliere school is betaalbaar, en zo leren hun kinderen goed Engels en integreren ze tegelijkertijd in Nederland.”

OUDEBIJDRAGE

Over die betaalbaarheid is wel enige discussie. Scholen vragen voor tto een ouderbijdrage van rond de driehonderd euro. Dat is echt nodig, vinden zij, omdat het nu eenmaal duurder is om docenten bij te scholen, native speakers in te schakelen en mee te doen aan internationale examens als Cambridge en internationale excursies. Aan de andere kant is het niet de bedoeling dat tweetalig onderwijs tot een tweedeling leidt en meer segregatie in de hand werkt, zoals de Onderwijsinspectie in haar jaarverslag 2018 stelde. “Als te veel ouders een beroep doen op het vrijwillige karakter van de ouderbijdrage, kunnen wij het als school

‘De ontwikkeling van tweetalig onderwijs blijkt een goede manier om aan onderwijs- vernieuwing te werken’

niet rond krijgen”, stelt conrector Brenda Stam, “maar evengoed vind ik dat tto bereikbaar moet zijn voor alle leerlingen.”

Tto-voorzitter Rob Fens is het met de VO-raad eens dat de kosten voor ouders niet te hoog mogen oplopen. Hij denkt dat er meer bekendheid gegeven moet worden aan financiële regelingen waarop ouders een beroep kunnen doen als zij de kosten niet kunnen betalen. Overigens blijkt uit onderzoek dat bijna alle ouders de bijdrage betalen en dat de kosten zelden een belemmering zijn om voor dit type onderwijs te kiezen.

MEER WETEN?

- **Minister Slob heeft aangegeven dat leerlingen niet uitgesloten mogen worden van activiteiten als hun ouders de vrijwillige ouderbijdrage niet betalen, ook niet van tto. Houd voor nieuwe ontwikkelingen op dit gebied www.vo-raad.nl (thema ‘kansengelijkheid’) en de nieuwsbrief VO-actueel in de gaten.**
- **Conferentie Taal en wereldburgerschap in het vo: the next level: Nuffic organiseert op 15 november 2019 een grote conferentie over tweetalig onderwijs en wereldburgerschap met internationale sprekers en diverse workshops. Kijk op www.nuffic.nl > Agenda.**
- **Leernetwerk burgerschap: Wilt u ook aansluiten bij een leernetwerk Burgerschap? Er zijn nog enkele plekken beschikbaar. De leernetwerken Burgerschap ondersteunen scholen bij het vormgeven en borgen van burgerschap in de school. Ga naar www.vo-raad.nl/artikelen/leernetwerken-burgerschap en meld u aan.**

Advertentie

Geen zorgen meer over (dag)roostering?

Besteed het uit tegen lage kosten

Geen zorgen bij uitval en piekbelasting

Samen werken aan een langdurige oplossing

Neem contact met mij op: 085-0220778

Anna ontzorgt
Meer tijd voor onderwijs

info@annaontzorgt.nl
www.annaontzorgt.nl